

آشنایی با

مؤسسه آل البیت (ع)

محمدجواد عظیمی

را به آن بزرگان بنمایاند؛ بر ماست که با ادامه راه آن بزرگان، دروغ زمان را فروشانیم و با توجه به نیاز امروز و امکانات گسترده تحقیقات کنونی، راههای طی نشده را بیماییم.

۲. فراهم سازی زمینه حضور: گرچه مجموعه آثار خطی و کتابهای قدیمی فرهنگ اسلامی کتابخانه های جهان را غنا بخشیده و موجب افتخار ماست، اما حضور در فرهنگ زمان، آهنگی دیگر است و اقتضای دیگری دارد که در آن سلیقه، باور و فرصت نقش اساسی را باز می کند. گرچه دیروزیان، ریزنوشته های گل و بوته شده بر کناره های کتاب را حسن کتابت و علت مدح کتاب می شمردند و این می توانست خستگی مطالعه را از آنان گرفته و توان بیشتری به آنان ببخشد، و یا بر این باور بودند که گردش در پیچ و خمهای صوری نگارش مفید و ملأپور است و هر چه بیشتر آن، بهتر بود، اما امروزیان باوری دگر دارند: فقط جملاتی کوتاه و روشن با خطی خوش بر کاغذی مناسب همراه با رعایت تمام استانداردهای نوشتاری، قابل مطالعه و مفید است؛ چرا که فرصت برای نظاره بر اقیانوس ناپیدا کرانه فرهنگ و علوم کنونی جهان بس اندک است و اکسیر گرانهای وقت را هر چه بیشتر باید مراقب بود.

طبیعی است که آنچه با معیار امروزیان هماهنگ نباشد، هر چند گرانسنگ و عمیق، چندان مورد استقبال

یکی از ابعاد مظلومیت شیعه، مظلومیتی است که در فرهنگ و میراث فرهنگی آن متجلی است؛ فرهنگی که از آغاز با عوامل و حوادث مخرب و بازدارنده زیادی مقرون گشت. اما آنچه می توانست به کلی نابود کننده باشد چندان کار ساز نشد و تنها فرود و فرازهایی را پدید آورد؛ چرا که پایه های فرهنگ شیعی، تکیه بر باور رادردانی داشت که ایثار جان را نیز در ره باور، هیچ می شمردند. رنج مایه بزرگان این فرهنگ، خون مایه آنان نیز هست که به تدریج جان بر سر آن گذاشتند یا به یکباره جان خویش را در ره آن باختند.

مجموعه مکتوبات فرهنگ شیعی در علوم و فنون مختلف، که بخش قابل توجهی از گنجینه کتابخانه های معتبر دنیا را تشکیل می دهد، به انگیزه حضور فرهنگ شیعه در عرصه فرهنگ زمان تهیه شده و رادردانی که آن را فراهم کردند به همین منظور، خامه خود را از جان خویش تغذیه کردند و حاصل آن را به ما سپردند.

حال که فرهنگ زمان، چهره ای نو و شتابی فزاینده یافته است فراهم آوردن حضور فعال و موثر فرهنگ شیعه را ما برعهده داریم. که در این راستا دو گونه تلاش باید داشت:

۱. ادامه تلاش سلف صالح: از آنجا که فرصت محدود آنان به سرآمد و زمان ما دریغ آن دارد که نتوانست چهره باز تحقیقات فرهنگی و امکانات کنونی این تحقیقات

شهرستانی و همراهی و همگامی گروهی - به ویژه آقایان شیخ مهدی نجف و سید علی خراسانی - مستدرک الرسائل به عنوان آغاز پژوهش و تحقیق برگزیده می شود و کار تحقیق و پژوهش آن آغاز می گردد. ادامه اداره این مرکز سختکوش و پرتلاش در تحقیق و پژوهش، به دوش جناب سید جواد شهرستانی است که - سپاس خدا را - همچنان پیش می رود.

در آغاز کار، امکانات محدود و اندک این مؤسسه، تلاش برای تشخیص اولویتها را ضروری می ساخت. در سپیده دمان این حرکت آنچه شکل می گرفت، تنها بر عقیده و باوری راستین متکی بود. نگاهی گذرا به آنچه انجام شده است و درنگریستن به کارنامه چند ساله این مؤسسه، نشانگر آن است که خداوند در مسیر حق و احیای موارث اسلامی چه سان توفیق آفرین و پشتیبان است و راستی را: «من جاهد فینا لنهیدینهم سبلنا».

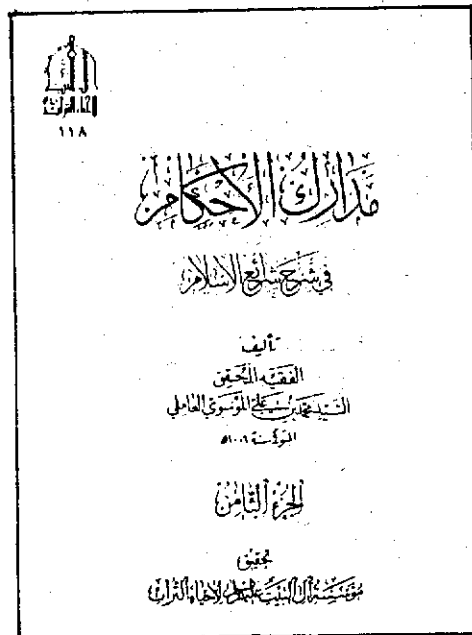
اکنون جامعه علمی ما بیش از پنجاه عنوان از آثار عالمان بزرگ را با تصحیحی ستودنی در پیش رو دارد، که ابعاد این کار سترگ برای مؤسس محترم و دستیاران وی نیز قابل پیش بینی نبود.

شناخت کار گروهی و باور به کار آیی بهتر آن، سعه صدر و حسن استقبال از محققین و ارتباط صمیمی با دیگر مؤسسات تحقیقاتی همراه با اخلاص و صمیمیت گروههای همکار مؤسسه، زمینه جلب نظر الهی را فراهم ساخته و چنین توفیقی فراهم شده است.

همگامی در این مؤسسه به گونه ای است که هیچ کس خود را جدا از کار نمی داند و تلاش خویش را در راستای اهداف فرهنگی و علمی خود می یابد و به آن باور و اعتقاد دارد. همکاری این همدلان در گروههای ذیل شکل یافته است:

۱- گروه گزینش

تشخیص اولویت برای تحقیق بر اساس نیاز جامعه علمی و فرهنگی و انتخاب بهترین اثر در رشته علمی مورد نظر، به

واقع نمی شود و نمی تواند حضور فعال و مفیدی در عرصه فرهنگ زمان داشته باشد. آثار بزرگان شیعی و موارث فرهنگی آن نیز از این قاعده مستثنا نیست. از این رو لازم است که این آثار بازنگری جدید شده و با تحقیقات کامل و با رعایت استانداردهای امروزی چاپ و یا تجدید چاپ گردد.

اگر همتها فرو افتد و به این مهم، آنگونه که باید نپردازیم، تنها به وجود این آثار در گنجینه کتابخانه ها باید دلخوش داشت و این دلخوشی هیچ گاه مورد نظر آنان که جان بر سر فراهم ساختن آثار سترگ شیعی گذاشتند نبوده است. ایشان در انتقال این فرهنگ بزرگ کوشیدند و به انگیزه حضور آن در فرهنگ زمان تلاش کردند. و اینک نوبت ماست که قدر زحمت آنان را بدانیم و حرمت رنجشان را پاس داریم.

مؤسسه «آل البیت لإحياء التراث» در بستر احساس این ضرورت حیاتی شکل گرفت. اندیشه آغازین این تلاش سودمند فرهنگی یا تجمع تنی چند، برای نشر آثار گرانبگ به وجود می آید اما سامان نمی یابد. در ادامه آن اندیشه، برخی از کتابها با عنوان «مؤسسه آل البیت للطباعة والنشر» منتشر می شود که مایه و پایه منابع و مصادر تحقیق را فراهم آورد. آنگاه با همت جناب آقای سید جواد

مستند و اسناد

و مستند و اسناد

تأليف
ماتر الميرزا حسين

الحاج ميرزا حسين التوري الطبرسي
المتوفى سنة ١٢٧٠ هـ

مجلد

مجلد اول

مجلد اول

عهدۀ این گروه است. پس از انتخاب یک اثر، نسخه های خطی آن گردآوری می شود تا از میان آنها بهترین و دقیقترین نسخه انتخاب شود.

۲- گروه ارزشیابی نسخه ها

با تلاش این گروه، سعی بر این است که از میان نسخه های گرد آمده بهترین آن انتخاب شود؛ یعنی نسخه ای که بتوان بیشترین اعتماد را به آن داشت، مانند نسخه مؤلف و یا قرائت شده بر وی و دیگر امتیازاتی که در جای خود از آن سخن رفته است. در این ارزیابی از وجود عالمان متخصص در کتابشناسی و نسخه شناسی، فراوان استفاده می شود.

۳- گروه بازخوانی و تقطیع متن

این گروه با بهره وری از علائم نگارش، به تقطیع متن و نقطه گذاری کتاب می پردازد و با ویراستاری صوری متن آن را برای مقابله، تصحیح و گزینش متنی استوار، آماده می کند.

۴- گروه مقابله نسخه ها

بعد از مراحل استنساخ و ویراستاری، نسخه های منتخب آنها را تایپ کرده و به عنوان نسخه های اصلی در اختیار این گروه قرار می دهند. تا مورد بازخوانی مجدد و مقابله دقیق با دیگر نسخه ها قرار بگیرد، کم و زیادی عبارتها، مشخص و نسخه بدلها تعیین می گردد. گروه مقابله نسخه ها، کار اساسی را بر عهده دارد؛ زیرا نقایص و کاستیها در اینجا باید زدوده شود و از میان پرود و زمینه کار گروه استوار سازی متون آماده شود تا این گروه بتواند صحیحترین متن را فراهم سازد. متنی که بتوان به راحتی مراد و مقصود مؤلف را از آن دریافت. متنی صحیح و دقیق که در پانوشتها و ذیل نوشتههای فراوان، گم نشده باشد و با دقت کافی در اختلاف نسخه ها و شناخت دقیقترین عبارت، واژه های نامأنوس را توضیح و تفسیر مناسب داده باشد.

بعد از طی این مراحل، آثار مورد تحقیق، راههای جداگانه ای را شروع می کنند و هر یک به اقتضای نیاز خاص خود به شیوه ای خاص تحقیق می شود؛ از این رو گروههای فرعی دیگری به تناسب نوع نیاز و موضوع اثر مورد نظر تعیین شده و به کار گمارده می شوند؛ گروههایی از قبیل:

۱-۲- گروه استخراج منابع و مصادر

این گروه خود بخشهایی جدا دارد:

الف- گروه استخراج آیات: با صرف وقت و دقت کافی تلاش می شود تمام آیات مذکور یا مورد اشاره و نظر در اثر مورد تحقیق، شناسایی و با نشانی کامل و دقیق ثبت گردد.

ب- گروه استخراج روایات: روایات مذکور در اثر و همچنین روایاتی که در ضمن بحث به آن اشاره یا به مفاد آن استدلال شده است در کتابهای روایی فریقین کاوش می شود و در منابع و مصادر اولیه شناسایی می گردد، تا با آدرس کامل ثبت گردد.

ج- گروه استخراج اقوال علما: اقوال علما و بزرگان اسلامی، که در اثر مورد تحقیق آمده است، به دقت ردیابی شده و با توجه به منابع دست اول مذاهب و نحله های گوناگون، شناسایی و ثبت می شود. در برخی از آثار،

مانند کتاب تذکره علامه حلی به لحاظ کثرت و اهمیت اقوال و آراء علمای اهل سنت در آن، گروهی خاص جهت استخراج همین اقوال تلاش می کنند تا اگر علامه به قولی از علمای اهل سنت استناد یا اشاره ای دارد در منابع اصلی خود ایشان آن قول شناسایی و به گونه مستند ذکر شود. البته این کار چندان ساده نیست و اهمیت آن را اهل فن، بیشتر می شناسند. با پایان گرفتن کار گروههای فرعی موارد نیاز در هر یک از آثار، کار به روش عمومی بازگشته و جریان کلی پی گیری می شود.

۵- گروه تحقیق در اسناد و مصادر متون

اسناد و مصادری که در گروههای فرعی شناسایی شده مورد دقت و بازنگری قرار می گیرد تا زمینه شناخت تصحیفها و تحریفها فراهم شود و اسناد تصحیح شده همراه با معرفی اجمالی رجال و شخصیتها و شرح حال کوتاهی از ایشان عرضه می گردد.

۶- گروه نگارش پانوشتها

اهمیت و ضرورت پانوشتهای اساسی و روشنگر متن، بر کسی پوشیده نیست. اما عدم دقت کافی در فراهم آمدن آن نیز موجب کسالت و دور افتادن خواننده از مبحث اصلی و گاهی نابسامانی و پراکندگی فکر می گردد. این گروه با عنایت بر این مسائل با دقت خاص در گزینش آنچه گروههای پیشین به عنوان پانوشته فراهم آورده اند، از آنها گزینش کرده و با عبارتهای خلاصه و کوتاه به گونه ای که مشکل آفرین نباشد پانوشتهای لازم را تهیه می کند.

۷- گروه بازنگری نهایی

با تمام دقت و تلاش، کاستی و نقص، امری اجتناب ناپذیر است. تلاش گروه بازنگری بر آن است تا آنچه از دست رفته تدارک شود و نکات باقی مانده در تحقیق و پژوهش، جبران گردد و با استدرک موارد لازم هر چه بیشتر از کمیها کاسته گردد.

۸. استوارسازی متن

در این گروه ادیبان و آشنایان به محتوای کتاب می کوشند کتاب را با ویراستاری دقیق آن و دقت در جملات و عبارتها به گونه ای استوار سامان دهند و متن همگون با متن مؤلف را به دور از تصحیف و تحریف عرضه کنند.

۹. گروه فهرست نگاری

نقش فهرستهای متنوع و فنی در کارایی آثار و میزان برداشت از آن - به ویژه در آثار تحقیقی مفصل - انکارناپذیر است.

گروهی خاص بر روی تهیه فهرستهای فنی لازم و موردنیاز هر یک از آثار تحقیقی کار می کنند تا همراه با تهیه مقدمه مناسب برای آثار، بر آن فهرستهای لازم را بنگارد. در مقدمه آثار، ضمن معرفی موضوع اثر و سیر تکوین و تطور آن، نوع پژوهش و مراحل آن ارائه شده و پژوهشیان معرفی می گردند. روش تحقیق مؤسسه از ابتکارات خود آن است و بیشترین همت آن بر تحقیق گروهی استوار است. کتابچه ای به نام **منهج تحقیق المخطوطات** این روش را به خوبی شرح داده و امثال بهره گیری از آن را برای دیگر علاقه مندان فراهم ساخته است. جدا از کمیت آثار تحقیق شده در سالیان عمر با بکت «مؤسسه آل البیت» کیفیت ممتاز و درخشنده آن نیز ناپل توجه است؛ بر گزیده شدن بعضی از این آثار در سالهای متفاوت به عنوان بهترین کتاب سال، نهایی از توفیق آن را ترسیم می کند. در عرضه این آثار بلندجایگاه، تلاش بلیغ به کار گرفته می شود تا به شکلیترین گونه و ارزاترین قیمت، کتاب به دست پژوهشگران برسد. به دیگر سخن این مؤسسه برای نشر آثار عالمان مکتب اهل بیت سرود مادی را بر نمی تابد.

آثار تحقیق شده تاکنون در چهار رشته فقه، اصول، تفسیر و حدیث بوده است که امید می رود با فراهم آمدن امکانات جدید و کاهش مشکلات به رشته های دیگری از فرهنگ و علوم اسلامی نیز گسترش یابد.

تراثنا

همراه با فعالیتهای تحقیقی و پژوهشی مؤسسه، فصلنامه آن با عنوان «تراثنا» نیز منتشر می شود. این فصلنامه نیز در راستای احیای میراث فرهنگی عظیم اسلامی گام برمی دارد و وجهه همت خویش را شناسایی و معرفی آثار شایسته پژوهش و تحقیق قرار داده است تا دیگر مؤسسات تحقیقاتی و محققین که دل در گرو احیای فرهنگ اسلامی دارند، با این آثار آشنا شده و به کار مشغول شوند. بررسی روشهای کار آمد تحقیق و تصحیح از جمله فصول متنوع این فصلنامه است که می تواند راهنمای بسیار خوبی برای شیفتگان تحقیق و پژوهش باشد. علاوه بر این، مسزولین مؤسسه و محققین آن نیز در طول سالیان فعالیت خود، حسن استقبال خود را از دیگر محققین و طالبان آشنایی با تحقیق و پژوهش به اثبات رسانده و هیچ گاه از همکاری و همگامی دریغ نداشته اند و نمی دارند.

فصل دیگری از تراثنا آثار خطی موجود در کتابخانه های شخصی و غیره را فهرست می کند که اطلاع و شناسایی آن برای پژوهشیان و محققان غنیمتی است بزرگ. فصل «ابناء التراث» مجله به لحاظ ارج گذاشتن به کار محققان و جلوگیری از تکرار پژوهشهای تحقیقاتی همراه با معرفی کتابها و آثار چاپ شده جدید به معرفی آثار در حال تحقیق و پژوهش می پردازد.

بخشی از میراث فرهنگی ما رساله ها و مجموعه هایی است که به لحاظ محدودیت در صفحات یا محدودیت دامنه پژوهش به صورت مستقل منتشر نشده است. تراثنا با تحقیق و پژوهش بر روی این گونه رساله ها آنها را نیز احیا می کند. پرداختن به اجازات نقل روایت، که در پژوهشهای تاریخی و شرح حال نگاری جایگاه ویژه ای دارد، قسمت دیگری از مجله را تشکیل می دهد که در آن به تحقیق و نقد و معرفی این اجازات می پردازد.

آنچه از متون کهن به دلایلی در ضمن انتشارات آن آثار نیامده است نیز مورد توجه است و به گونه ای در مجله می آید. علاوه بر این مجموعه مقالات مبسوط و تحقیقی

در موضوعات مختلف در این مجله فصلی جایگاه ویژه ای دارد.

مؤسسه آل البیت برای مراکز تحقیقی جهان که بر روی میراث فرهنگی مذاهب و ملل کار می کنند شناخته شده و آشناست. این مؤسسه بایش از پنجاه کشور جهان ارتباط فرهنگی دارد و با مراکز علمی، فرهنگستانها، آکادمیهای علوم اسلامی و اسلام شناسی کتابخانه ها و شخصیتهای علمی آن در ارتباط است.

بخش عظیمی از معرفی فعالیتهای پژوهشی این مؤسسه در سطح مراکز علمی دنیا و ایجاد ارتباط فرهنگی آن بر عهده شعبه ای از آن، در شهر بیروت است. این شعبه غیر از معرفی جهانی مؤسسه، امکانات دستیابی بهتر به منابع تحقیق را نیز فراهم می سازد و نیز بخشی از انتشارات مؤسسه در آن حروفچینی و چاپ می گردد. چنان که بیشتر آوردیم هدف از به وجود آوردن مؤسسه آل البیت، معرفی میراث تشیع و عرضه دلپذیر و جذاب آثار بلند شیعه بوده و هست؛ شعبه بیروت در این معرفی و گستراندن ابعاد شناسایی، پشتوانه عظیمی است. این شعبه می کوشد با آشنا ساختن محققان و مراکز پژوهش با آثار شیعه و ایرانی - که اکنون نمای تشیع و فرهنگ آفتابگون اهل البیت (ع) است - زمینه های گسترش این فرهنگ را هرچه بیشتر فراهم آورد، و در این راه از یاری رساندن به مؤسسه، و جریانهای تبلیغی و پژوهشی دریغ نداشته و نخواهد داشت.

مرکزیت مؤسسه آل البیت در قم از وجود بیش از هشتاد نفر از محققین مختلف و شعبه آن در مشهد از وجود بیش از بیست و پنج نفر محقق و کار شناس بهره می گیرد. آنچه به این تلاش بیشترین قوام و کار آیی را بخشیده است همانا اخلاص، صمیمیت و ایمان همدلان همگام با مؤسسه است. در سایه این سه عنصر، آثاری احیا و به فرهنگ امروز اسلام تقدیم شده است که درخور تقدیر و شایسته قدردانی است؛ آثاری از قبیل: مستدرک الوسائل در هجده جلد، جامع المقاصد در سیزده جلد، وسائل

الشیعه در بیست جلد و آثار گرانقدر دیگر.

گروهی از محققین در مؤسسه در احیای مصادر بحار الانوار که در اختیار مرحوم مجلسی بوده است می کوشند که تاکنون موفق شده اند بسیاری از این منابع را پس از تحقیق منتشر کنند. و تعدادی از آن نیز مراحل نهایی تحقیق را طی می کند که بعداً منتشر خواهد شد. در یک نگاه گذرا به کارنامه موفق مؤسسه آل البیت می یابیم که سالیانه بیش از بیست جلد اثر پس از تحقیق و پژوهش منتشر شده است که این در مقایسه با فعالیت

مؤسسات مشابه حتی مؤسسات خارج از ایران، که از امکانات خوبی نیز برخوردار هستند، بسیار قابل توجه است.

موفقیت روزافزون را قرین ایشان می خواهیم و از خداوند متعال کاستی مشکلات و هموار شدن راه ایشان را امید داریم.

اینک آنچه را مؤسسه با تحقیق و تصحیح منتشر کرده است و یا در حال تحقیق و نشر دارد، در ذیل سه عنوان می آوریم:

۲۰. الامان فی اخطار الاسفار و الأزمان
۲۱. قضاء حقوق المؤمنین
۲۲. اختیار معرفة ارجال (رجال الکشی)
۲۳. معارج الاصول
۲۴. تعلیقات علی الصحیفة السجادیة
۲۵. بدایة الهدایة و لب الوسائل
۲۶. تسهیل السبیل بالحجة فی انتخاب کشف المحجة
۲۷. قاعلة لاضرر ولا ضرار
۲۸. مقباس الهدایة فی علم الدرایة ، ج ۱-۳
۲۹. بناء المقالة الفاضلیة.

کتابهای در دست چاپ

۱. کامل الزیارة
۲. وقایة الاذعان و الالباب فی اصول السنة و الكتاب
۳. الدرر الواقیة من الاخطار
۴. مصباح الزائر و جناح المسافر
۵. جامع الاخبار
۶. خاتمة المستدرک ، ج ۱ و ۲
۷. مقباس الهدایة فی علم الدرایة ، ج ۴-۷ یا ۸
۸. تذکرة الفقهاء ج ۱-۲

کتابهای چاپ شده

۱. منهج تحقیق المخطوطات
۲. تفصیل و مسائل الشیعه ، تا جزء ۱۱
۳. مستدرک الوسائل ، ۱۸ جلد
۴. تفسیر الحبري
۵. کشف الاستار عن وجه الکتب الاسفار تاج ۲
۶. الحدیقة الهلالیة ، شرح دعاء الهلال در صحیفة سجادیة
۷. مسائل علی بن جعفر و مستدرکاتها
۸. تاریخ اهل البیت (ع)
۹. کفایة الاصول
۱۰. تقریرات آیت الله المجدد الشیرازی ، ج ۱
۱۱. مدارک الاحکام فی شرح شرائع الاسلام جلد ۸ (مشهد)
۱۲. جامع المقاصد فی شرح القواعد ، ۱۳ جلد
۱۳. مسکن الفؤاد عند فقد الاحبة و الاولاد
۱۴. نهاية الدرایة فی شرح الکفایة ، ج ۵، ۶ فقط
۱۵. الامامة و التبصرة من الحیرة
۱۶. اعلام الدین فی صفات المؤمنین
۱۷. الفقه المنسوب للامام الرضا
۱۸. عدة الاصول
۱۹. فتح الابواب فی الاستخارات

جامع المقاصد

في شرح البواعث

تأليف
الشيخ العلامة
الشيخ علي بن الحسين الكلي
القمي
الطبعة سنة ١٤٠ هـ

المجلد الأول

محقق
مركز بحوث ودراسات اسلامی

وَسَائِلُ الشَّيْعَةِ

الاجتهاد في الشريعة

تأليف
الشيخ العلامة
الشيخ محمد باقر
القمي
الطبعة سنة ١١٠ هـ

المجلد الأول

محقق
مركز بحوث ودراسات اسلامی

٩. فرحة الغرى

١٠. خاتمة المستدرك، ج ٣-٨

١١. تذكرة الفقهاء، ج ٥-١٥

١٢. مستند الشيعة، ج ٥-١٥

١٣. اللجنة والنار (ملحق معالم الزلفى)

١٤. غنية التزوع الى علمى الاصول والفروع

١٥. استقصاء الاعتبار فى شرح الاستبصار
(مشهد)

١٦. نكت النهاية

١٧. منتهى المطلب فى تحقيق المذهب، ج ٢-٨

١٠ يا ٨

١٨. مجمع البيان لعلوم القرآن

١٩. التبيان فى تفسير القرآن

٢٠. الارشاد فى معرفة حجج الله على العباد

٢١. فهارس مستدرك الوسائل

٢٢. فهارس جامع المقاصد

٢٣. قواعد الاحكام، ج ٢-٥

٢٤. وسائل الشيعة، ج ٢٣-٣٠

٢٥. كشف الاستار، ج ٦-١٠

٢٦. تقريرات ميرزا شيرازى، ج ٣

٢٧. نهاية الدراية، ج ٣

٩. مستند الشيعة ج ١-٢ (مشهد)

١٠. معالم الزلفى فى معارف النشأة الاولى و
الاخرى

١١. منتهى المطلب، ج ١

١٢. قرب الاستاد

١٣. قواعد الاحكام، ج ١

١٤. وسائل الشيعة، ج ١٢-٢٢

١٥. كشف الاستار، ج ٣-٥

١٦. تقريرات ميرزا شيرازى، ج ٢

١٧. نهاية الدراية، ج ١ و ٢ و ٣

كتابهائى در دست تحقيق

١. منهج المقال فى تحقيق احوال الرجال

٢. منتهى المقال (رجال ابو على)

٣. تعليقة الوحيد على منهج المقال

٤. أمالى الصدوق

٥. ذكرى الشيعة

٦. رياض المسائل (مشهد)

٧. مصابيح الظلام (شرح مفاتيح الشرايع)،

(مشهد)

٨. حاشية المدارك (مشهد)